

Peygamber Kıssalarının Asliyeti Meselesi: Neden Atlantis Efsanesi Nûh Kıssasının Aslı Değildir?

The Matter of Divine Parables' Authenticity: Why Noah Parable is Unimitated from Atlantis Legend?

Hamdullah ARVAS

Dr., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelam Ana Bilim Dalı
PhD, Şırnak University, Faculty of Divinity, Department of Kalam
Şırnak, Turkey

harvas13@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3710-5618>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 1 Temmuz / July 2020

Kabul Tarihi / Accepted: 30 Ekim / October 2020

Yayın Tarihi / Published: 15 Aralık / December 2020

Cilt / Volume: 11 **Sayı / Issue:** 25 **Sayfa / Pages:** 575-593

Atıf / Cite as: Arvas, Hamdullah. "Peygamber Kıssalarının Asliyeti Meselesi: Neden Atlantis Efsanesi Nûh Kıssasının Aslı Değildir? [The Matter of Divine Parables' Authenticity: Why Noah Parable is Unimitated from Atlantis Legend?]. Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi – Şırnak University Journal of Divinity Faculty 11/25 (December 2020), 575-593. <https://doi.org/10.35415/sirnakifd.762529>

Etik Beyanı / Ethics Declaration: Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine riayet edilmiştir. Makale en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 27.08.2020 tarih ve E.18341 sayılı kararla etik izin onayı alınmıştır./ In this article, the principles of scientific research and publication ethics are respected. It has been reviewed by at least two referees and was confirmed that it did not contain plagiarism. Ethical permission approval was obtained from Karamanoğlu Mehmetbey University Scientific Research and Publication Ethics Committee with the decision dated 27.08.2020 and numbered E.18341.

Copyright © Published by Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi / Şırnak, Türkiye (Şırnak University, Faculty of Divinity, Şırnak, 73000 Turkey).

Öz

Nübüvvet, İslâm inanç esaslarının ulûhiyet ve ahiret ile birlikte en önemli üç ilkesinden biridir. Vahiyle ilişkili olması, Allah ile insan arasındaki iletişimi sembolize etmesi bakımından dinin kurucu doktrindir. Bu öneminden hareketle Allah'ın evrene müdahalesini, insana doğru yolu göstermek amacı ile vahiy göndermesini inkâr eden natüralistler, dînî inancı sarsmak için ilahî hitabın mahiyeti ve muhtevası üzerinde şüphe yaratmaya çalışmışlardır. Bu amaçla peygamberlerin tarihsel kişilikleri gündeme getirilmiş, peygamber kıssaları mitolojik hikâyeler şeklinde yansıtılmıştır. Bu anlamda mitoloji ile ilişkilendirilen kıssalardan biri de Nûh kıssasıdır. Avrupa merkezci kültür tanımlamasını esas alan bazı natüralistlere göre Kur'ân'da ve diğer kutsal kitaplarda yer alan Nûh kıssasının aslı Atlantis efsanesidir. Natüralistlerin bu iddiasını değerlendirmek üzere tasarlanmış metnimizde Nûh tûfanı ile Atlantis efsanesinin hakikat ve asliyet bakımından farklı olaylar olduğu, Atlantis efsanesinin Nûh kıssasından esinlenerek kurgulandığı tezi yer ve zaman bakımından gerekçelendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kelam, Kur'ân, Tufân, Nûh, Atlantis, Ararat, Cudi.

Abstract

Prophethood is one of the three pivotal principles of religion, together with deity and hereafter. Its relevance with the revelation is the founding doctrine of religion in terms of symbolizing communication between God and humans. Considering this importance, naturalists, who deny God's intervention in the universe and that God sent revelations to show the true path to people, try to create suspicion on the nature and content of the divine speech to shake the religious belief. For this purpose, they brought up the historical personalities of the prophets, and the parables of the prophets were reflected in the form of mythological stories by them. In this sense, one of the stories that naturalists associate with mythology in terms of authenticity is the Parable of Noah. According to some naturalists whose culture definitions are based on Eurocentric values, the origin of Noah's Parable in the Qur'an and other holy books is the legend of Atlantis. In our text designed to evaluate this claim of naturalists, the fact that the Noah Flood and the legend of Atlantis are different events in terms of truth and originality, and the thesis that the Atlantis legend was inspired by the Parable of Noah, was justified in terms of place and time.

Keywords: Kalam, Qur'ân, Flood, Noah, Atlantis, Ararat, Cudi.

Extended Abstract

Throughout history, the myths that emerged about the purpose of life and how the universe came into being have not only inspired people to live, but also carried them to the order of the cosmos in the face of the chaos and the deepest cliff. Myths have provided solutions to people's existential problems, their search for the meaning of life, as well as founding sets of meaning that give cosmological depth to the cultural forms of societies. Every society that attempted to establish a world had to lean on the value-building power of myths. The easiest way to bring people together around common ideals was to imitate the model characters of myths. On the other hand, as civilizations grew, their needs for myths did not decrease. Every civilization had to constantly refer to the value-building myths to renew itself. Thus, the myths became the means of unity and togetherness, the dissolution of common pain, and rejoicing together. However, when a new civilization emerges, they stand out against the truth claims of the old civilizations mostly by symbols. Thus, a conflict of "myths struggle" starts between rival civilizations. As a result, each civilization puts forward evidence to back up its claims of truth. In this context, one of the myths that are the subject of authenticity investigations is the Great Flood. Issues like whether the Flood took place in history, and if it did, was it global or regional, where did the ship landed, which civilizations were among the survivors have been a matter of curiosity. Today, although these questions are handled with a scientific purpose, they were answered in a way to support the truth claims of civilizations in pre-modern times when religious truths were more effective in socio-political life. In this context, every society brought forward the claims of truth supporting their founder values. Symbolic places, alleged zones where the events of myths took place, were among such claims. For the ancient Mesopotamian societies, Nisir is the place the ark landed. Ararat symbolized a founding value for Jewish and Christian Roman civilization, and the Cudi Mountain is a symbol for the Islamic civilization.

Islamic civilization depends on divine revelation. Prophethood is one of the three pivotal principles of Islam, together with deity and hereafter. Its relevance with the revelation is the founding doctrine of religion in terms of symbolizing communication between God and humans. Considering this importance, naturalists, who deny God's intervention in the universe and his messages to show the true path to people, try to create suspicion on the nature and content of the divine speech to shake the religious belief.

If the legend of Atlantis took place in a different part of the world but at the same time with the Great Flood, it can be accepted that there are different names for the same disaster in different societies. But if there are different events, it is necessary to compare Nineveh tablets and Plato's books to reveal which one is the real one. Nineveh tablets, which include the subject of the Flood, are older than Plato's books, which brought Atlantis to the agenda. On the other hand, Plato gives some clues to the issue. Judging by this information, Plato made up the legend of Atlantis from the works of Solon who traveled to Egypt or from the previous Bible texts. As a matter of fact, Aristotle, who examined the legend of Atlantis in the books of Plato in terms of accuracy, noted it as a fable from which various moral lessons could be drawn. In his book *On The Universe*, there is no concrete information about this incident, other than expressing the ocean called Ocenia as the Atlantic. Origen has made it clear that the story of Atlantis was made up. Some suggested that Atlantis was made up during the modern period. Again, it was stated that the Atlantis legend might have been produced by synthesizing the Minoan culture, which established a bright civilization in 4000 BC, with the disaster of Santorini Volcano that occurred in 1600 BC.

It is clear from the context of his work "Timaeus" that Plato's purpose is not telling the story itself. Plato simply wants to give an idea of the collapse of a civilization after birth and

growth and tries to emphasize the golden age ideal for his ideal state to be comprehended. It is possible that this idea might later be generalized on a religious and moral basis. Indeed, philosophers who want to build an ideological utopia from time to time were also inspired by this idea. On the other hand, it is stated that one of Plato's sources, Solon, translated this story from Egyptian language to Greek. Besides, according to Proclus, who said that it is necessary to study the Atlantis legend in context of the philosophy, history, and mythology, Plato took this story from the Egyptians. Based on the information given, it has become clear that the Atlantis Legend is not the original of the Gilgamesh epic in the Middle East or Noah's Flood Parable stated in the divine text. On the contrary, Plato made up Atlantis legend from the divine text spread in Egypt. Therefore, the claim of Michael Martin's thesis is inaccurate.

Giriş

Tarihin verili bir döneminde maddî ve manevî açıdan krize sürüklenmiş insanların nasıl hayatta kaldıkları konusunda natüralistler ve ilahiyatçılar arasında önemli görüş farklılıkları bulunmaktadır. Doğa yasalarına dayalı kapalı bir evren modeli savunan, evrenin hakikat ve değerini maddî tasavvurlara indirgeyen natüralistlere göre insan, dünyada meydana gelen tabii kötülükler karşısında ilahî herhangi bir yardım almaksızın hayatta kalabilmiştir.¹ Evrim denilen tabii bir gelişim süreci içinde güçlüler hayatta kalmakta, zayıf olanlar yok olup gitmektedir. Evrimci yaklaşımı kabul etmeyen teistler ise evrendeki denge ve düzeni Allah'ın hikmet ve inayetine dayandırmakta, insanların içine düştüğü dînî ve ahlâkî krizlerden kurtulmalarını ilahi yardıma bağlamaktadırlar. Bu amaçla Allah'ın insanla doğrudan iletişime geçtiği, vahye dayalı kurtuluş teorileri ile insana yol gösterdiğini savunmaktadırlar. Bu anlamda tarih boyunca birçok peygamberin gönderildiği ve bu peygamberlerin kendi toplumlarını dînî-ahlâkî amaçlarla uyardığını belirtmektedirler.²

Dînî metinlere göre Allah'ın insanlığı kurtarmak üzere gönderdiği peygamberlerden biri de Hz. Nûh'tur. Modern zamanlardan önce Hz. Nûh karakteri, dînî-teolojik tarihin en önemli dönüm noktalarından birini temsil etmekteydi. Fakat miladî 1853'te Ninova'da keşfedilip 1872 de sırrı çözülen arkeolojik tabletler hem natüralistlerin hem de teistlerin Nûh kıssası hakkında birtakım yeni değerlendirmeler yapmalarını zorunlu kıldı.³ Benzer bir arayış Müslümanlar arasında da başladı. Bu arada Muhammed Halefullah gibi bazı araştırmacılar dînî metinleri tarihselci bir perspektifle yeniden yorumlama ihtiyacı hissettiler.⁴ Ninova tabletlerindeki bilgileri gerekçe gösteren kimi natüralistler ise kutsal kitaplarda aktarılan Nûh kıssasının aslının Sümer mitolojisi olduğunda ısrar ettiler.⁵ Son yüzyılda ise bu iddia gittikçe

¹ Macit Gökbek, *Felsefe Tarihi* (İstanbul: Remzi Kitapevi, 1993), 354.

² Ebu'l-Hasan Ali b. İsmail Eş'ârî, *Makâlâtü'l-islâmiyyîn ve ihtilâfü'l-musallîn*, thk. Helmut Ritter (Wesbaden: Franz Şitayz, 1980), 108; İbn Hazm, *el-Fasl fi'l-ehvâ ve'l-milel ve'n-nihâl* (Beyrut: Daru'l-Marife, 1975), 2/128, 4/34; Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazzâlî, *Mustasfâ*, thk. Muhammed Abdüsselâm (Dâru'l-Kütûbi'l-İlmiyye, 1993), 245; Takiyuddin Ahmed İbn Teymiyye, *Darru' taâ'rrudi'l-akl ve'n-nakl* (Riyâd: Camiâtü's-Suûd, 1991), 1/170, 6/235; Ahmed b. Halil b. Abdullah Kâdî Abdulcabbâr, *Muğni fi ebvâbi tevhid ve'l-adl*, thk. Emin Hulî (Kahire: Darü'l-Masriyye, 1958), 17/1-24; Vishwa Adluri, "Philosophy, Salvation, and the Mortal Condition", *Philosophy and Salvation in Greek Religion*, ed. Vishwa Adluri (New York: De Gruyter, 2013), 8-10.

³ Andrew R. George, *The Babylonian Gilgamesh Epic: Introduction, Critical Edition and Cuneiform Texts* (New York: Oxford University Press, 2003), 237; Tzvi Abusch, "The Development and Meaning of the Epic of Gilgamesh: An Interpretive Essay", *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 121, No. 4, 2001, 614-615.

⁴ Muhammed Halefullah, *Fennu'l-kasâs fi'l-Kur'âni'l-Kerîm* (Beyrut: İntişâru'l-Garbî, 1999), 435-438; Mustafa Öztürk, "Kıssaların Dili" Üzerine Bir Değerlendirme (Ankara Okulu Yayınları, 2018), 179.

⁵ Thomas Paine, *Akil Çağı*, çev. Ali İhsan Dalgıç (İstanbul: İşbankası Yayınları, 2013), 85; Michael Martin, *Atlantis* (Minnesota: Edge Books, 2007), 7; David Ramsey Steele, *Atheism Explained from Folly to Philosophy* (Illinois: Open

Avrupa merkezci kültür tanımlamasının tezlerine hizmet edecek şekilde dönüştürüldü. Ortaya atılan yeni iddiaya göre hem Sümerlerdeki tûfan miti hem de Arap-Sâmî gelenekteki Nûh kıssasının aslı Atlantis efsanesidir.⁶ Fakat bu iddia doğru değildir. Buna bir cevap olarak tasarlanmış çalışmamızda bu iddianın doğru olmadığı, aksine Atlantis efsanesinin Nûh kıssasından esinlenilerek kurgulandığı tezi gerekçelendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla ilk olarak Nûh kıssası, ardından Atlantis efsanesi hakkında temel bilgiler verilecek, daha sonra iddialar üzerinden bir karşılaştırma yapılacaktır.

1. Nûh Kıssasının Hakikati Meselesi: Dînî Teolojik Tarihte Bir Dönüm Noktası Olarak Tûfan Gerçeği

Kur'ân'ı Kerim'de kıssaların dînî-ahlâkî anlamı daha baskındır. Bu nedenle onların tarihsel muhtevası ya da bilimsel bilgilere uygunluğu dikkate alınmaz.⁷ Bu açıdan Hz. Nûh'un kıssası, tarihin belli döneminde krize sürüklenen insanlığın nasıl kurtulduğunu resmetmektedir. Kur'ân'da belirtildiğine göre tarihin önemli dönüm noktalarından birinde peygamber olarak gönderilen Hz. Nûh, dokuz yüz elli sene kavmini doğru yola çağırmıştır. Fakat kavminden ileri gelenler onun bu çağrısına karşılık vermemiş, içine düştükleri inanç ve ahlak krizinden çıkmayı reddetmişlerdir. Böylece kötülüklerine devam eden insanlara ilahi azap va'd edilmiştir. Allah'ın, Hz. Nûh'a yapılmasını emrettiği gemi sayesinde İyiler kurtulmuştur. Hz. Nûh'a inanmayanlar ise tûfan denilen ve her tarafı sular altında bırakan bir felaketle yok olup gitmişlerdir.⁸ Dînî teolojik tarihin bir örneği olan bu hadise İslam düşüncesinde Nûh kıssası şeklinde tanımlanmıştır.⁹

Ehl-i Kitab'ın kaynaklarında Hz. Nûh'un kıssası, her ne kadar dînî-ahlâkî bir gerekçeye dayandırılrsa da,¹⁰ beşerî tarihin önemli bir dönüm noktası olarak yer bulmaktadır. Geminin ölçülerine, gemi içindeki yaşantıya varıncaya kadar tûfan süreci resmedilmektedir.¹¹ Tevrat'ta belirtildiğine göre Hz. Nûh altı yüz yaşındayken, o yılın ikinci ayının on yedinci günü

Court Publishing Comp, 2008), 31; Neşe Çağatay, *İslam Öncesi Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı* (Ankara: AÜİFY, 1982), 6-7; Muazzez İlmiye Çığ, *Kur'ân, İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2005), 49-55.

⁶ Michael Martin, *Atlantis* (Minnesota: Edge Books, 2007), 7; Lewis Spence, *The History of Atlantis* (England: Rider & Co, 2007), 33.

⁷ Mustafa Öztürk, "Kıssaların Dili" *Üzerine Bir Değerlendirme*, 179.

⁸ Hûd 11/29-49; el-Ankebût 29/14; *Kitâb-ı Mukaddes* (İstanbul: Kitap-ı Mukaddes Şirketi, 2003), Yaratılış 7:23.

⁹ Ömer Faruk Harman, "Nûh", *DİA* (İstanbul: TDV, 2007), 33/224-227; Mehmet Naci Özdemir, "İslâm Tarihi Açısından Nûh Tufanı'na Farklı Bir Yaklaşım" *International Journal of Social Science*, 2 (53), 570.

¹⁰ Yar. 6:1-20.

¹¹ Yar. 7:1-23.

enginlerin bütün kaynakları fışkırdı, göklerin kapakları açıldı.¹² Sular öyle yükseldi ki, yeryüzündeki bütün yüksek dağlar su altında kaldı. Yükselen sular dağları on beş arşın geçti.¹³ Bu şekilde devam eden tûfan hadisesinin küresel ölçekte gerçekleştiğini gerekçelendirmek çeşitli bilimle irtibatlı çeşitli yorumlamalara gidilmiştir. Yerden kaynakların fışkırması anlamına gelen *Depth of the Flood Theory*¹⁴ ile göklerin kapaklarının açılması anlamında *Canopy Theory*¹⁵ olmak üzere farklı teoriler ileri sürülmüştür. Yerden suların fışkırması ifadesi yeraltı nehirleri ile açıklanmıştır. İstanbul Boğazi'nda akıntı oluşturacak kadar güçlü olan bu nehirlerden birinin Karadeniz'in dibine açıldığı iddia edilmiştir. Diğer bir rivayet ise Cebelitarık akıntısı ile ilişkilendirilmiştir.¹⁶ Göklerin kapılarının açılması konusunda da iki yorum ileri sürülmüştür. Bunlardan birincisine göre yüksek sıcaklıkla buharlaştırılan sular yükselmiş ve şemsiye gibi bir sistem içinde soğuyarak yeryüzüne akmıştır.¹⁷

Teistlere göre Hz. Nûh'un kıssası gerçekleşmiştir. Örneğin Kuzey Amerika'da, Avustralya'da 10.000 yıl önce içinde mamutların da bulunduğu 32 neslin bir anda yok olduğu toplu hayvan ölümlerini gösteren kanıtlar bulunmuştur.¹⁸ Öte yandan levha tektoniği yasası düşünüldüğünde tarihin herhangi bir döneminde dünyanın büyük bölümünün sular altında kalmış olması mümkündür. Bazı iddialara göre Grönland adasına büyük bir meteorun çarpması ile buzullar hızla erimiş ve dünyanın büyük bölümü sular altında kalmıştır.¹⁹ Ayrıca 10.178 yılında yani bundan 12.000 yıl önce dünya ekseninin 30 derece değiştiği, yer kürenin büyük bölümünün sular altında kaldığı iddia edilmiştir. Çeşitli medeniyetlerdeki kurtuluş figürlerinin eş zamanlı ortaya çıkması bu duruma kanıt gösterilmektedir. Örneğin Manu (Hindistan), Satyaravata (Kızılderili), Khasistra (Kızılderili), Yima (Iran), Noah (Semitik), Deucalion (Antik Yunan), Dwyfan (Galler), Nuada (İrlanda), Bergelmir (İskandinavya),

¹² Yar. 7:1-23; Jack P. Lewis, *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood in Jewish and Christian Litreture* (New York: Brill, 1978), 7.

¹³ Yar. 7:1-23.

¹⁴ Yar. 7:20.

¹⁵ Yar. 2:5-6

¹⁶ William Ryan - Wlaer Pitman, *Noah Flood: The New Scientific Discoveries about the Event that Changed the History* (New York: Simon and Schuster Paperbacks, 1999), 61-73-93.

¹⁷ Carol A. Hill, "The Noachian Flood: Universal or Local?," *Perspectives on Science and Christian Faith* 54/3 (2012), 174.

¹⁸ Tsarion, *Atlantis, Alien Visitation and Genetic Manipulation*,50;Nigel Rotfels, *Routledge Handbook of Human-Animal Studies*, ed. Garry Marvin - Susan McHugh (New York, 2014), 14-21.

¹⁹ Harry Pettit, "Nineteen Mile Wide Crater Is Discovered Under Greenland's Ice: Kilometre Wide Iron Meteor Smashed Into Earth With The Force Of 47 Million Hiroshima Bombs Just 12,000 Years Ago" *Mailonline*, 2018, 1-4.

Coxcox (Meksika), and Nata (Aztek) gibi mitler bu büyük yıkım esnasındaki kurtuluşu sembolize ederler. Dolayısıyla her toplumda tûfan mitinin bulunması bu felaketin, farklı zaman dilimlerinde olsa bile, küresel ölçekte gerçekleştiğini veya etkide bulunduğunu göstermektedir.²⁰

2. Atlantis: Mitolojik Bir Hikâyenin Doğuşu ve Gerçeğe Dönüşmesi

Atlantis efsanesinden bahseden en eski kaynaklar İlkçağ Yunan filozofu Platon'a (MÖ 429-347) aittir. Platon, *Timaeus* ve *Critias* adlı diyaloglarında Atlantis efsanesi hakkında bazı bilgiler vermektedir.²¹ Platon'un, *Timaeus* adlı eserinde yer verdiği şekli ile Hermokrates adlı bir gökbilimci, *Critias*'dan bu hikâyeyi Sokrates'e anlatmasını ister. Critias da yedi bilge arasında en bilgeleri olan Solon'un (MÖ 630-560) söylediği, Platon'un da tamamen gerçek dediği hikâyeyi anlatır.²² Buna göre Atlantis, Yunanca'daki *Athena* gibi bir Tanrıça olan *Neith* tarafından kurulmuş ve güçlü yasalarla yönetilmiş bir devlettir.²³ En parlak yıllarını yaşayan bu uygarlık döneminde Atlantis hükümdarları, köleliği kaldırarak Herakles sütunlarının iç kısmında yer alan yerleri özgürleştirmişlerdir. Ancak günün birinde Atlantis hükümdarları güçlerini birleştirerek Mısır ve Yunanistan'ı da içine alacak şekilde bölge ülkelerini ele geçirmeye karar vermişlerdir.²⁴ Fakat bu olaylar esnasında büyük depremler ve tûfanlar yaşanmıştır.²⁵ Korkunç bir gecede, askerler dâhil olmak üzere bütün şehir yaşanan büyük bir felaketin sonucunda suya gömülmüştür.²⁶

Platon'un kitaplarında yer alan bu bilgiler zamanla çeşitli bilim kurgu yazılarına referans olmuştur. Bu bilim kurgu tezlerinden birine göre Atlantis, MÖ. 10.000 yıl öncesine kadar varlığını devam ettirmiş kadim uygarlıklardan biridir.²⁷ Atlantis'in binlerce yıldır korunan 30.000'den fazla belgede Antilla, Amenti, Arallu, Attala, Atvantika, Aztlan, Azatlan, Atlantia, Atli, Asgard, Avalon, Arcadia, Arktos, Agartha, Shangri-la, Hyperborea, Tula, Rutas,

²⁰ Tsarion, *Atlantis, Alien Visitation and Genetic Manipulation*, 1, 56.

²¹ Platon, "Critias", *Complete Works. Dijital Editon*, ed. John M. Cooper (Indianapolis: Phackett Publishing Company, 1997), 108-121; "Timaeus", *Complete Works*, ed. John M. Cooper (Indianapolis: Phackett Publishing Company, 1997), 24 -25.

²² Jurgen Spanuth, *Atlantis: The Mystery Unraveled* (New York: The Citadel Press, 1956), 19.

²³ Platon, "Timaeus", 24 b-c; Martin Bernal, *Black Athena: The Afroasiatic Roots of Classical Civilization, The Linguistic Evidence* (New York: Rutgers University Press, 2006), 3/563.

²⁴ Bu iddia, uygarlıkların doğması, gelişmesi ve sonunda çöküşe geçmesini temsil eden Atlantis efsanesinin kurgusal olduğuna işaret eden önemli kanıttır. Ayrıca sonrasında yaşanan büyük depremler ve tufanlar eskiden beri Tanrı'nın veya Tanrıların gazabını işleyen dini-teolojik kültürdeki rivayetlere göndermede bulunmaktadır.

²⁵ Platon, "Critias", 112a-d.

²⁶ Platon, "Timaeus", 24a-25d.

²⁷ Madame Helena Blavatsky, *The Secret Doctrine* (New York: Theosophical University Press, 1888), 1/370.

Thule, Hesperides, Hy-Brasil gibi isimlerle anıldığı iddia edilmiştir. Bunlardan birinde Atlantis, distopik bir şekilde anlatılmaktadır. Rivayetlere göre Atlantis ileri insan medeniyetinin bir merkezi değildi. Dünya dışı yaşama ev sahipliği yapan bir kolonyeydi. Niçin geldikleri bilinmese de dünya dışından gelen bazı varlıklar, Atlantis denilen yerde bir üs kurmuşlardır. Sonra burada, yüzyıllarca süren bir hibridizasyon programı yürütmüşlerdir. Bu merkezde dünyada yaşayan insan ırklarına genetik müdahalelerde bulunmuşlardır. Hatta *Homo Atlanticos* gibi melez türler üretmişlerdir. Ayrıca son 10 bin yıldan fazladır dünyada yaşayan Âdem nesli manasındaki *Homo-Adamic* türünün bu merkezde üretildiği, bu anlamda her insanın hem *sapiens* hem de *uzaylı* DNA'sına sahip olduğu belirtilmiştir.²⁸

Atlantis, dînî-teolojik mekânlarla da irtibatlandırılmıştır. Örneğin Tevrat'ta²⁹, İncil'de³⁰ ve Kur'ân'da³¹ günahlarından dolayı Allah tarafından yok edilen Sodom ve Gomore'nin Atlantis olduğu iddia edilmiştir.³² Ölü Deniz bölgesinde bulunan bu şehirlerin MÖ. 2100-1900 yılları arasında sadece birinin kurtulabildiği şiddetli depremlerle yıkıldığı belirtilmiştir.³³ Bazı rivayetlere göre bu iki şehir, 3700 yıl önce gökten düşen bir meteor patlaması ile yok olmuştur.³⁴ Öte yandan Tevrat'ta Sodom ve Gomore, Hz. Nûh'un çocuklarından biri olan Ham'ın neslinin yerleştiği bölgeler olarak geçmektedir. Bu bilgi Sodom'un, Atlantis'ten farklı bir yer olduğuna işaret etmektedir. Öte yandan bu yerin Ham'ın neslinin yerleştiği bir bölge olarak anılması Nûh kıssasının Akdeniz havzasındaki bölgelere buradan yayılmış olabileme ihtimalini not etmemiz gerekir.³⁵

Atlantis efsanesinin batan bir kıta, uzaylıların hibridizasyon programlarını yürüttükleri bir yer ya da Ölü Deniz kıyılarındaki Sodom ile ilişkilendirilmesi onun gerçekliğini tartışmalı hale getirmiştir.³⁶ Nitekim Platon'un kitaplarında işlediği Atlantis efsanesini hakikat bakımından soruşturan Aristo, bu hikâyeyi kendisinden çeşitli ahlâkî dersler çıkarılacak bir fabl olarak görmüştür. *On the Universe* adlı kitapta, Ocenia adlı okyanusu Atlantik şeklinde ifade etme dışında, bu olay hakkında somut bir bilgi

²⁸ Tsarion, *Atlantis, Alien Visitation and Genetic Manipulation*, 1-5.

²⁹ Yar. 13:10.

³⁰ Matta, 10:14-15.

³¹ eş-Şuâra 26/170-171.

³² A.H. Sayce, "The Overthrow of Sodom and Gomore", *Records Of The Past : Being English Translations Of The Assyrian And Egyptian Monuments*, ed. Samuel Birch (London: Society of Biblical Archæology, ts.), 115-7.

³³ Sayce, "The Overthrow of Sodom and Gomore", 115-6.

³⁴ Eric Mack, "New Science Suggests Biblical City of Sodom was Smote by an Exploding Meteor", *Forbes* (12 Nisan 2018), <https://www.forbes.com>.

³⁵ Yar. 10:1-32.

³⁶ Charles Berlitz, *Atlantis'in Esrarı*, trc. Belkis Çorakçı (Milliyet Yayınları, 1976), 10-20.

bulunmamaktadır.³⁷ Origen ise Atlantis hikâyesinin uydurma olduğunu açıkça belirtmiştir.³⁸ Modern dönemde Atlantis'in kurgusal olduğunu belirten görüşler ileri sürülmeye devam edilmiştir.³⁹ Bir görüşe göre Platon, birçok teması çevre kültürlerin dînî-teolojik geleneklerinden alınan Atlantis efsanesini, 27 yıl süren Peloponnesian iç savaşlarının yıkıcı etkisi içinde, M.Ö. 1628 yılında meydana gelen Santorini Yanardağı felaketi ile MÖ 4000 yıllarında parlak bir uygarlık kuran Minoan kültürünü sentezleyerek üretmiştir.⁴⁰ Esasında *Timaeus* adlı eserin bağlamından hareketle, Platon'un amacının hikâyenin kendisi olmadığı açıktır. Platon, sadece bir uygarlığın doğup büyüdüktan sonra çökmesi hakkında bir fikir vermek istemekte,⁴¹ kendi ideal devletinin anlaşılması için gerekli olan altın çağ idealini belirtmeye çalışmaktadır. Bunu yaparken Atlantis medeniyetini başlangıçta köleliğin bile kaldırıldığı model ülke olarak sunmakta, ardından toplumda olası en büyük kitlesel dönüşüm ruhunu üretmesi için bütün felaketleri bu efsanede bir araya getirmektedir. Bu anlamda Atlantis efsanesi, hem Sodom'daki felaketi andıran bir yanardağ patlaması hem de bütün şehrin yerin dibine batması ile dev dalgaların geri kalan her şeyi yuttuğu bir tûfan felaketinin sentezlendiği bir yapıya sahiptir. Bu durum Atlantis efsanesinin kurgusal olduğuna işaret etmektedir.⁴² Nitekim zaman zaman ideolojik bir ütopya inşa etmek isteyen bazı düşünürler bu fikirlerden ilham almışlardır.⁴³ Atlantis efsanesinin hakikatinin kurgusal olduğunu belirttikten sonra Natüralistlerin temel iddiasını taşıyan soruya geçilebilir.

3. Atlantis Efsanesinin Nûh Kıssasının Aslı Olup Olmadığı Meselesi

Natüralistlere göre Hz. Nûh kıssası Atlantis efsanesinden esinlenerek kurgulanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde natüralistlerin iddialarının geçerliliğini tespit etmek için Atlantis efsanesi gerçekmiş gibi kabul edilip yer ve zaman bakımından Nûh kıssası ile karşılaştırılmıştır.

³⁷ Aristo, "On the Universe", *Complete Works: Digital Edition*, ed. Jonathan Barnes (New Jersey: Princeton University Press, 1995), 1375, 392b 20-25.

³⁸ Stephen P. Kershaw, *Atlantis Tarihi Rehber Kitabı*, çev. Mustafa Deniz Karakılıç (Salon Yayınları, 2019), 164.

³⁹ Spanuth, *Atlantis: The Mystery Unraveled*, 23.

⁴⁰ Martin Bernal, *Black Athena Writes Back: Martin Bernal Responds to His Critics*, ed. David Chioni Moore (London: Duke University Press, 2001), 47, 70, 86; Bernal, *Black Athena. The Afroasiatic Roots of Classical Civilization*, 276; Martin, *Atlantis*, 19-21.

⁴¹ Spanuth, *Atlantis: The Mystery Unraveled*, 21.

⁴² M. Rapisarda, "Atlantis: A Grain of Truth Behind the Fiction?", *Heritage*, 2 (2019): 254-278.

⁴³ Bk. Francis Bacon, *Yeni Atlantis*, çev. Hâmit Dereli (İstanbul: Çağdas Matbaacılık Yayıncılık, 1999); Thomas More, *Ütopya*, çev. Sabahattin Eyüboğlu (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2019); Thomas Hobbes, *Leviathan*, çev. Semih Lim (İstanbul: YKY, 2013); Campanella, *Güneş Ülkesi*, çev. Haydar Kazgan Vedat Günyol (İstanbul: Sosyal Yayınları, 1994).

3.1. Geçtiği Yerler Bakımından Atlantis Efsanesi ile Nûh Kıssasının Karşılaştırılması

Tarih boyunca Platon'un, Atlantis efsanesi hakkında öne sürdüğü iddiaların hakikati konusunda farklı görüşler ileri sürülmüş, Atlantis'in neresi olabileceği noktasında çeşitli tahminlerde bulunulmuştur. Atlantis'in, Herakles sütunları olarak bilinen Cebelitarık boğazının iki yakasının gerisinde bu günkü Akdeniz'de, Libya ve Asya'nın (Anadolu) tamamından büyük bir ada olduğu bizzat Platon tarafından belirtilmiştir.⁴⁴ Platon'un kitaplarında geçen elli işaretten yola çıkan Amerikalı araştırmacı Robert Sarmast, Atlantis'in Kıbrıs ile Suriye arasında bulunduğunu, Kıbrıs'ın bu adanın kalıntısı olduğunu iddia etmiştir.⁴⁵ Ancak daha sonra bulunan bazı arkeolojik kalıntılar bu efsanenin gerçekleştiği yer konusunda dikkatleri Atlas Okyanusu'na çevirmiştir.⁴⁶ Bu yerin Atlas dağının ötesinde, Atlantik Okyanusu'nda veya Bermuda bölgesinde bulunduğu konusunda görüşler ileri sürülmüştür.⁴⁷

Atlantis efsanesinin geçtiği yerler ile tûfan olayının geçtiği yerler arasında bir karşılaştırma yapmak için tûfanın başlaması ile Nûh'un gemisinin indiği dağı esas alan kaynaklara bakılabilir. İslam tarihi kaynaklarında belirtildiği şekli ile Nûh Tûfanı, Mezopotamya bölgesinde başlayıp bütün dünyayı etkilemiştir. Örneğin tûfanın başlamasını haber veren *fare't-tennur* hadisesinin Ra'sü'l-Ayn'da gerçekleştiği belirtilmiştir.⁴⁸ Geminin oturduğu yerler olarak da *Nissir*, *Ararat*, ve *Cudi Dağı* ön plana çıkmıştır. *Nissir* dağı tabletlerde geminin oturduğu yerin adıdır. Ehli Kitab'ın kaynaklarında doğrudan tek bir dağdan ziyade bir bölgeye karşılık gelecek şekilde yer alan *Ararat* ise milattan önce on üçüncü yüzyıldaki ilk Asur metinlerinde coğrafi bir bölgeyi ifade etmek üzere kullanılan ve *Urartu* adı ile anılan bölgenin ismidir. Asur metinlerinde geçtiği şekli ile *Ararat*, *Cudi Dağı*'ndan başlayıp *Aras* nehrinin kuzeyine kadar uzanan bölgeyi ifade etmektedir.⁴⁹ Örneğin kendisi Grek olmasına rağmen Sümer ve Akad kaynaklarından faydalanan Berossus (M.Ö IV. Yüzyıl), bu bölgeden bahsederken gemi kalıntılarının hâlâ *Urartu* bölgesinin *Cordions* dağlarında durduğunu

---

⁴⁴ Platon, "Critias", 108d-109.

⁴⁵ Martin, *Atlantis*, 19-21.

⁴⁶ Michael Tsarion, *Atlantis, Alien Visitation and Genetic Manipulation* (California: Angels at Work P., 2004), 1-5.

⁴⁷ Eric Partridge, *Origins: A Short Etymological Dictionary Of Modern English* (London: Routledge, 1966), 170; Spanuth, *Atlantis: The Mystery Unraveled*, 22.

⁴⁸ Hüseyin Güneş, *İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tufanı ve Cudi Dağı*, (Ankara: İlahiyat Yayınları, 2014), 7.

⁴⁹ Paul E. Zimansky, *Ecology And Empire: The Structure of the Urartian State* (Chicago: The Oriental Institute, 1985), 4-9.

belirtmiştir.⁵⁰ Milattan sonra üçüncü yüzyılda yaşamış Eusebius'a (MS. 260 – 340) göre geminin küçük bir kalıntısı hâlâ Cudi'nin de üzerinde bulunduğu bu sıra dağlarda durmaktadır.⁵¹

Atlantis ile Nûh kıssasının yer bakımından farklı olaylar olduğunu destekleyecek bir diğer mekân da Ağrı dağı hakkında gündeme getirilmiştir. Orta Çağ'da Cudi Dağı, İslâm medeniyetinin kurucu sembollerinden biri olarak benimsendiği için bu durum, Doğu Hristiyanlığında başka sembollerin arayışını gündeme getirmiştir.⁵² Bu durum Ararat dağlarının kültürel mirası üzerinde Ermenistan Krallığı'nın söz sahibi olabileceği şekilde metinlerin yeniden yorumlandığı bir sürece evrilmiştir. Böylece Kutsal Kitap'ta bölgesel olarak işaret edilen Ararat Dağları⁵³ tarihsel süreçte Ağrı Dağı şeklinde özel bir yere indirgenmiştir. Fakat Ağrı Dağı'nın Nûh'un gemisinin oturduğu yer olarak iddia edilmesi kaynaklarda belirtilen bilgilerle çelişmektedir. Bu konuda araştırmalar yapan Bill Crouse'a göre geminin oturduğu yer Ararat bölgesi olmakla birlikte bunun spesifik anlamda Ağrı Dağı olduğu söylenemez. Aksine veriler incelendiğinde bahsedilen yerin Cudi Dağı olduğunu söylemek mümkündür.⁵⁴ Bu iddianın gerekçesi en eski kaynaklarda bulunmaktadır. Ararat ve Ermenistan ilişkisi içinde Ağrı Dağı'nı ortaya atan en eski kaynak, milattan sonra beşinci yüzyılda yaşayan Philostorgius (MS. 368-439)'un kaleme aldığı 12 ciltlik tarih kitabının dokuzuncu yüzyılda yapılan bir özetidir.⁵⁵ Fakat bu özeti dokuzuncu yüzyılda kaleme alan İstanbul piskoposu Photios'un (MS. 820–893) Ağrı Dağını öne çıkaracak şekilde kitaba bir ekleme yapıp yapmadığından emin değiliz. *Zira on iki ciltlik eserin kendisi günümüze ulaşmamıştır.* Bununla birlikte Aras nehri, Antik Dönemde Ararat Kanyon'u olarak bilinmekteydi. Bu isim daha sonra Ağrı Dağı'na isim yapılmış olabilir.⁵⁶ Öte yandan Ağrı Dağı coğrafi açıdan geminin inişine ve hayatın yeniden başlamasına elverişli değildir. Dağın zemini de alüvyonlu olmaktan ziyade volkanik bir yapıdadır.⁵⁷ Bu durumda geminin manevî mirasının genel olarak Ararat bölgesine, özel olarak da Cudi Dağı'na ait oluşu esas alındığında

⁵⁰ Stanley Mayer Burstein, *The Babloniaca of Berossus* (Malibu: Udena Publications, 1978), 21.

⁵¹ Eusebius of Caesarea, *Chronicle*, çev. Robert Bedrosian (New Jersey: Long Branch, 2008), 7.

⁵² Güneş, *İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tufanı ve Cudi Dağı*, 1-18.

⁵³ Yar. 8:4.

⁵⁴ Bill Cruse, "Five reasons Noah's Ark did not land on Mt. Ararat; five reasons why it did land on Cudi Dagh", *Uluslararası Hz. Nûh ve Cudi Dağı Sempozyumu* (Şırnak: Şırnak Üniversitesi, 2013), 398-409.

⁵⁵ Philostorgius, *Epitome of the Ecclesiastical History of Philostorgius Compiled by Photius, Patriarch of Constantinople.*, trans. Henry G. Bohn Edward Walford (London: York Street Covent Garden, ts.), 3/8.

⁵⁶ Hüseyin Güneş, "Ararat Kavramının Medlulü veya Ararat Dağı'nın Spesifik Konumu" *IV. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu*, (Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, 2017), 271-279.

⁵⁷ Cruse, "Five reasons Noah's Ark did not land on Mt. Ararat; five reasons why it did land on Cudi Dagh", 398-409.

Nûh Tûfan'ının gerçekleştiği yer ile Atlantis efsanesinin gerçekleştiği yerlerin birbirinden farklı bölgeler olduğu açıktır.

3.2. Gerçekleştiği Zaman Bakımından Atlantis Efsanesi ile Nûh Kıssasının Karşılaştırılması

Platon'un bildirdiğine göre, Deucalion tûfanından hatta yazının icadından çok önce, Atlantis'te büyük bir fırtına ile beraber depremler olmuş ve şehir denizin içine gömülmüştür.⁵⁸ Bu bilgiye göre, yani Deucalion felaketi esas alınrsa ve Atlantis efsanesi en azından teoride hakikat kabul edilirse, Atlantis'in yere batması Nûh tûfanından öncedir.⁵⁹ Zaten Platon da, bu arada hangi kanıtı dayandığı belli değil, Atlantis efsanesinin ortaya çıkış tarihi için Yunanlı filozof Solon'dan (MÖ 630-560) 9000 yıl öncesini işaret etmiştir.⁶⁰ Bu bilgileri referans alan bazı bilim kurgu tezlerine göre Atlantis, MÖ. 10.000 yıl öncesine kadar varlığını devam ettirmiş kadim uygarlıklardan biridir.⁶¹ Fakat bütün bu veriler bilim kurgu gibi gerçeklikle bağlantısı zayıf olan iddialara dayanmaktadır. Nûh Tûfanı için bir tarih saptaması yapmak içinse Doğu Akdeniz kültür kaynaklarına bakmak yeterlidir. Keldani metinlerine göre Hz. Musa'dan önce *hubût*, *tûfan* ve *Babil kulesinin inşa edilmesi* olmak üzere üç büyük olay yaşanmıştır.⁶² *Tarihsel gerçeklikleri tartışmalı olsa da* İncil kronolojisini hazırlayan araştırmacılarına göre Hz. Adem'in yaratılışı MÖ. 4004, tûfan olayı MÖ. 2318, Babil kulelerinin inşası ise MÖ. 2008 yılında gerçekleşmiştir.⁶³ İbranice Masoretik metne göre ise Âdem'in yaratılışı ile Nûh Tûfanı arasında 1656 yıl vardır.⁶⁴

Atlantis efsanesi, Platon'un iddialarına dayanmaktadır. İlerde anlatılacağı üzere bu efsaneyi Platon'un kendisi uydurmuştur. Bundan önce Atlantis felaketine işaret eden bir metin bulunmamaktadır. Fakat Nûh tûfanına işaret eden metinler Platon'un metinlerinden daha eskidir. Örneğin bilimsel anlamda Nûh tûfanına işaret eden en eski kaynak, Asur Kralı Asurbanipal'in (MÖ 688–633) kitaplığı içinde bulunan tablettir ve MÖ 2200-1800 yılları

---

⁵⁸ Rivayete göre Zeus, Tunç Çağı'nı büyük bir tufanla bitirmeye karar verdiğinde, hapse atılmış olmasına rağmen, geleceği görebilen ve bu selin gelmesini öngören Prometheus, oğlu Deucalion'a bir gemi inşa etmesini söylemiştir. Tufan esnasında gemiye binen Deucalion ve karısı Pyrrha hayatta kalan tek kişilerdi. Gemi suların altında kalmayan tek yer olarak Parnassus Dağı'na inmiştir. Colette Estin - Hêlène Laporte, *Yunan ve Roma Mitolojisi*, çev. Musa Eran (Ankara: Tübitak, 2000), 130.

⁵⁹ Platon, "Critias", 112a; "Timaeus", 25d.

⁶⁰ Platon, "Timaeus", 24b- d.

⁶¹ Tsarion, *Atlantis, Alien Visitation and Genetic Manipulation*, 5.

⁶² George Smith, *Chaldean Account of Genesis* (New York: Scribner, Armstrong & Co, 1876), 86.

⁶³ Floyd N. Jones, *The Chronology of the Old Testament: A Return to the Basics* (US: Master Book, 2019), 277-280.

⁶⁴ Ömer Faruk Harman, "Nûh", *DİA* (İstanbul: TDV, 2007), 23/224.

arasında yapıldığı tespit edilmiştir.⁶⁵ Deşifresi 1872’de yapılan on birinci tablete göre,⁶⁶ tûfan milattan önce 3200 yılında gerçekleşmiştir.⁶⁷

4. Natüralistlik Bir İddianın Nûh Kıssası Lehine Bir Kanıt Dönüşmesi

Dünyada Atlantis ismi önemli kavramsal çağrışımlar taşımaktadır. En önemlisi Batı’nın din ve dünya ideallerinin kendisi ile güncellediği bir *thera-incognita*’dan cognitaya, eş deyişle ütöpik bir mekân tasavvuruna geçiş modeli sunmasıdır.⁶⁸ Örneğin yeni dünya, hatta Amerika’ya bu perspektifle bakılması Atlantis efsanesinin Batı dînî-felsefi literatürde *zihniyet kurucu* bir mit olarak kullanılmasındandır. Dolayısıyla günümüzde olduğu gibi geçmişte de kültürel bir üstünlüğü belirtmek üzere bu efsanenin kurgulanmış olduğunu belirtmek gerekmektedir. Esasında bu efsaneyi kurgulayan Platon’un en önemli başarısı, Batı’nın kültürel kimliğini inşa etmede mit ile felsefeyi, rivayet ile argümanı eş zamanlı kullanması ve bunu Yunan düşüncesine mal edebilmiş olmasıdır. Bunu yaparken Doğu Akdeniz sözlü kültürün anlatıları ile Yunan aklının düşüncelerini aynı potada sentezlemiştir. Nitekim Atlantis efsanesine dikkatle bakıldığında onun farklı folklorik anlatıların sentezlenmesi ile kurgulandığı anlaşılmaktadır. Esasında Platon, meselenin hakikati konusunda ona kuşku ile bakmamıza yol açacak bazı ilişkilerden haber vermektedir. Bu ilişkilere bakılırsa, Platon, Atlantis efsanesini, Mısır’a seyahat etmiş Solon’dan veya daha önceki Doğu Akdeniz’in sözlü kültüründen hareket ederek kurgulamıştır. Nitekim Platon’un haber kaynaklarından biri olan Solon’un bu hikâyeyi Mısır dilinden Grekçeye çevirdiği bizzat Platon tarafından belirtilmiştir.⁶⁹ Yine Platon’un kitapları üzerinde önemli şerhler yazan, Atlantis hikâyesini felsefi, tarihi ve mitolojik açıdan incelemek gerektiğini söyleyen Proclus’a göre Platon bu hikâyeyi Mısırlılardan almıştır.⁷⁰

Platon’un kaynakları ve Proclus’un iddiası, Batı literatürüne geçmiş bu efsanenin Doğu Akdeniz’in sözlü kültür kaynaklarından alındığını doğrulamaktadır. Mısır’ın eskiden beri

⁶⁵ Andrew R. George, *The Babylonian Gilgamesh Epic: Introduction, Critical Edition and Cuneiform Texts*, 237; Abusch, “The Development and Meaning of the Epic of Gilgamesh: An Interpretive Essay”, 614-615.

⁶⁶ Teoman Duralı, *Gilgamiş Destanı* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2011), 12.

⁶⁷ Marcel Sigrist, “Flood in Mesopotamian Mythologies”, *Uluslararası Hz. Nûh Ve Cudi Dağı Sempozyumu* (Şırnak Üniversitesi, 2013), 195.

⁶⁸ Thomas Hobbes, *Leviathan*, çev. Semih Lim (İstanbul: YKY, 2013), 11.

⁶⁹ Platon, “Timaeus”, 25b-26c.

⁷⁰ Panayiotis Tzamalikos, *Anaxagoras, Origen, and Neoplatonism: The Legacy of Anaxagoras to Classical and Late Antiquity* (New York: De Gruyter, 2016), 1530; Proclus Diadochos, *Commentary on Plato’s Timaeus: Proclus on the Socratic State and Atlantis*, çev. Harold Tarrant (New York: Cambridge University Press, 2007), 1/9.

İsrailoğullarının yaşadığı bir yer olması,⁷¹ Yahudilerin kutsal kitaplarına göre İbrahim ve eşi Hacer'in Mısır'a göç etmeleri gibi veriler bu esinlenmede İsrailiyat kaynaklarını ön plana çıkarmaktadır.⁷² Bütün bu iddiaları teolojik bir tarih kesitinden olgusal bir tarih perspektifine taşıyacak kanıtlar da bulunmaktadır. Örneğin milattan önce ikinci yüzyılda yaşamış Apamealı Numenius'a göre Pythagoras ve Platon kendi teorilerinde kullandıkları sezgi, dogma ve ritüeller konusundaki birçok görüşü Brahmanlardan, Yahudilerden ve Mısırlılardan almışlardır.⁷³ Aslında birçok Yunan mitinin esin kaynağı bu geleneklerdir. Örneğin Yunanlıların Nûh'u olarak anılan Deukalion'un gemisinin oturduğu dağın ismi olan *Parnassos* kelimesi etimolojik olarak eski bir Mısır dili olan Kopaik diyalektiğine dayanır ve doğrudan *dağ* anlamına gelir.⁷⁴ Platon'un patlayan yer anlamında *thera eruption* mitini belirtmek için seçtiği Atlantis ismi ise etimolojik olarak Kuzey Afrika'da bir dağ olan *Adrar* kelimesine dayandırılmıştır.⁷⁵ Bu bilgiler göstermektedir ki Atlantis ve Deukalion gibi birçok efsane Doğu-Akdeniz'in dînî-teolojik kültür havzasından alınmıştır.

Sonuç

Dînî-teolojik zamanın kayıtlarına girmiş tûfan felaketinin dünyanın farklı yerlerinde farklı isimlerle kayda geçmiş olması mümkündür. Bunlardan biri olduğu iddia edilen Atlantis efsanesi eğer gerçekten Nûh tûfanından farklı bir yerde ve onunla aynı zamanda gerçekleşmişse, bu durumda her iki olayın aynı afetin farklı toplumlardaki isimleri olduğu söylenebilir. Bu durum ayrıca Kur'ân'da bildirilen felaketin evrensel olduğunu gösteren bir kanıt olurdu. Fakat eğer farklı olaylar ise bu durumda hangisinin asıl olduğunu ortaya çıkarmak için *Ninova tabletleri* ile *Platon'un diyaloglarını* karşılaştırmak gerekmektedir. Tûfan olayını konu edinen Ninova tabletlerinin Atlantis'i gündeme getiren Platon'un diyaloglarından daha eski olduğu arkeolojik kanıtlarla ispatlanmıştır. Esasında Platon'dan başka bu görüşü o dönem iddia eden olmamıştır. Dolayısıyla natüralistlerin, Nûh kıssasının aslının Atlantis efsanesi olduğunu iddia ettikleri görüşün bilimsel bir temeli bulunmamaktadır. Öte yandan Platon'un bilgi kaynakları ve olayların kronolojik sıralaması

---

⁷¹ Yar. 21:21.

⁷² Yar. 12:11-13; eş-Şuârâ 26/32.

⁷³ Martin Bernal, *Black Athena. The Afroasiatic Roots of Classical Civilization* (New York: Rutgers University Press, 1991), 2/296-304; Ranocchia Graziano - Francesca Alesse, "Moses Against The Egyptian: The Anti-Epicurean Polemic In Philo", *Philo of Alexandria and Post-Aristotelian Philosophy* (New York: Brill, 2008), 75; Polymnia Athanassiadi, *Mutations of Hellenism in Late Antiquity* (New York: Routledge, 2015), 139.

⁷⁴ Martin Bernal, *Black Athena: The Afroasiatic Roots of Classical Civilization, The Linguistic Evidence* (New York: Rutgers University Press, 2006), 3/496-497.

⁷⁵ Bernal, *Black Athena. The Afroasiatic Roots of Classical Civilization*, 2/298-299.

esas alındığında Atlantis efsanesi, Nûh kıssasının da içinde bulunduğu Akdeniz kültür havzasına ait çeşitli dînî-teolojik veya mitolojik unsurların bir araya getirilmesi ile üretildiği metinde gösterilen referanslarla desteklenmiştir. Nitekim Atlantis efsanesinin tarihsel bir gerçekliğinin bulunmadığı hususu, onun metinleri üzerinde çalışmış Aristo, Orijenes, Numenius ve Proclus gibi filozoflar tarafından açıkça belirtilmiştir. Bu bilgilerden hareketle Atlantis gibi kurgusal olan bir şeyin hakikati olmayacağı gibi böyle bir şeyin dînî ve arkeolojik kanıtlarla desteklenmiş bir olayın kaynağı olması da mümkün değildir. Zira asıl olan taklidinden önce gelir. Bununla birlikte bu tespit Hz. Nûh kıssasının Sümer mitolojisinden esinlenilerek kurgulandığı anlamına da gelmez. Aksine Ninova tabletleri, tûfanın çok daha sonra kayda geçirilmiş kanıtları olarak değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Abusch, Tzvi. "The Development and Meaning of the Epic of Gilgamesh: An Interpretive Essay". *Journal of the American Oriental Society*. C. 121/4, 2001.
- Adluri, Vishwa. "Philosophy, Salvation, and the Mortal Condition". *Philosophy and Salvation in Greek Religion*. ed. Vishwa Adluri. De Gruyter, 2013.
- Aristo. *Complete Works: Digital Edition*. ed. Jonathan Barnes. New Jersey: Princeton University Press, 1995.
- Athanassiadi, Polymnia. *Mutations of Hellenism in Late Antiquity*. New York: Routledge, 2015.
- Bacon, Francis. *Yeni Atlantis*. çev. Hâmit Dereli. İstanbul: Çağdas Matbaacılık Yayıncılık, 1999.
- Berlitz, Charles. *Atlantis'in Esrarı*. çev. Belkis Çorakçı. Milliyet Yayınları, 1976.
- Bernal, Martin. *Black Athena. The Afroasiatic Roots of Classical Civilization*. New York: Rutgers University Press, 1991.
- Bernal, Martin. *Black Athena Writes Back: Martin Bernal Responds to His Critics*. ed. David Chioni Moore. London: Duke University Press, 2001.
- Bernal, Martin. *Black Athena: The Afroasiatic Roots of Classical Civilization, The Linguistic Evidence*. New York: Rutgers University Press, 2006.
- Blavatsky, Madame Helena. *The Secret Doctrine*. New York: Theosophical University Press, 1888.
- Burstein, Stanley Mayer. *The Babloniaca of Berossus*. Malibu: Udena Publications, 1978.
- Caesarea, Eusebius of. *Chronicle*. çev. Robert Bedrosian. New Jersey: Long Branch, 2008.
- Campanella. *Güneş Ülkesi*. çev. Haydar Kazgan Vedat Günyol. İstanbul: Sosyal Yayınları, 1994.
- Cruse, Bill. "Five reasons Noah's Ark did not land on Mt. Ararat; five reasons why it did land on Cudi Dağh". *Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu*. Şirnak Üniversitesi, 2013.
- Çağ, Muazzez İlmiye. *Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni*. İstanbul: Kaynak Yayınları, 2005.
- Çağatay, Neşe. *İslam Öncesi Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*. Ankara: AÜİFY, 1982.
- Diadochos, Proclus. *Commentary on Plato's Timaeus: Proclus on the Socratic State and Atlantis*. çev. Harold Tarrant. New York: Cambridge University Press, 2007.
- Duralı, Teoman. *Gilgamiş Destanı*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2011.
- Estin, Colette - Laporte, Hêlêne. *Yunan ve Roma Mitolojisi*. çev. Musa Eran. Ankara: Tübitak, 2000.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim. *Makâlâtü'l-İslâmiyyin ve ihtilâfü'l-musallîn*. ed. Helmut Ritter. Wesbaden: Franz Şitayz, 1980.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed bin Ahmed. *Mustasfâ*. ed. Muhammed Abdusselam. Dâru'l-Kûtûbî'l-İlmiyye, 1993.
- George, Andrew R. *The Babylonian Gilgamesh Epic: Introduction, Critical Edition and Cuneiform Texts*. New York: Oxford University Press, 2003.
- Gökberk, Macit. *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 1993.
- Graziano, Ranocchia - Alesse, Francesca. "Moses Against The Egyptian: The Anti-Epicurean Polemic In Philo". *Philo of Alexandria and Post-Aristotelian Philosophy*. New York: Brill, 2008.
- Güneş, Hüseyin. *İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tûfanı ve Cudi Dağı*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2014.
- Güneş, Hüseyin. "Ararat Kavramının Medlulü veya Ararat Dağı'nın Spesifik Konumu" IV. *Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu*. Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, 2017.
- Halefullah, Muhammed. *Fennu'l-Kasâs fi'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Beyrut: İntişâru'l-Garbî, 1999.

- Harman, Ömer Faruk. "Nuh". *DİA*. İstanbul: TDV, 2007.
- Hill, Carol A. "The Noachian Flood: Universal or Local?" *Perspectives on Science and Christian Faith* 54/3 (2012).
- Hobbes, Thomas. *Leviathan*. çev. Semih Lim. İstanbul: YKY, 2013.
- İbn Hazm, Alî b. Ahmed b. Saîd. *el-Fasl fi'l-ehvâ ve'l-milel ve'n-nihâl*. Beyrut: Daru'l-Marife, 1975.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecciddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Derr'u taâ'rrudi'l-akl ve'n-nakl*. Riyâd: Camiâtu's-Suud, 1991.
- Jack P. Lewis. *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood in Jewish and Christian Literature*. New York: Brill, 1978.
- Jones, Floyd Nolen. *The Chronology Of The Old Testament: A Return To The Basics*. US: Master Book, 2019.
- Kâdî Abdulcabbâr, Ahmed b. Halil b. Abdullah. *Muğnâ fi ebvâbî tevhîd ve'l-adl-17*. ed. Emin Hulî. Kahire: Daru'l-Masriyye, 1958.
- Kershaw, Stephen P. *Atlantis Tarihi Rehber Kitabı*. çev. Mustafa Deniz Karakılıç. Salon Yayınları, 2019.
- Kitâb-ı Mukaddes*. İstanbul: Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 2003.
- Mack, Eric. "New Science Suggests Biblical City of Sodom was Smote by an Exploding Meteor". *Forbes*. C. 4, 2018.
- Martin, Michael. *Atlantis*. Minnesota: Edge Books, 2007.
- More, Thomas. *Ütopya*. çev. Sabahattin Eyüboğlu. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2019.
- Özdemir, Mehmet Naci. "İslâm Tarihi Açısından Nûh Tûfanı'na Farklı Bir Yaklaşım" *International Journal of Social Science*. 2 (53), 558-576.
- Öztürk, Mustafa. "Kıssaların Dili" Üzerine Bir Değerlendirme. Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Paine, Thomas. *Akıl Çağı*. çev. Ali İhsan Dalgıç. İstanbul: İşbankası Yayınları, 2013.
- Partridge, Eric. *Origins: A Short Etymological Dictionary Of Modern English*. London: Routledge, 1966.
- Pettit, Harry. "Nineteen mile wide crater is discovered under Greenland's ice: Kilometre wide iron meteor smashed into Earth with the force of 47 MILLION Hiroshima bombs just 12,000 years ago". *Mailonline*.
- Philostorgius. *Epitome of the Ecclesiastical History of Philostorgius Compiled by Photius, Patriarch of Constantinople*. çev. Henry G. Bohn Edward Walford. London: York Street Covent Garden, ts.
- Platon. *Complete Works*. Dijital Editon. ed. John M. Cooper. Indianapolis: Phackett Publishing Company, 1997.
- Rapisarda, M. "Atlantis: A Grain of Truth Behind the Fiction?" *Heritage* 2 (2019), 254–278.
- Rotfels, Nigel. *Routledge Handbook of Human-Animal Studies*. ed. Garry Marvin - Susan McHugh. New York, 2014.
- Ryan, William - Pitman, Wlaer. *Noah Flood: The New Scientific Discoveries about the Event that Changed the History*. New York: Simon and Schuster Paperbacks, 1999.
- Sayce, A.H. "The Overthrow of Sodom and Gomore". *Records Of The Past: Being English Translations Of The Assyrian And Egyptian Monuments*. ed. Samuel Birch. London: Society of Biblical Archæology, ts.
- Sigrist, Marcel. "Flood In Mesopotamian Mythologies". *Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu*. Şırnak Üniversitesi, 2013.
- Smith, George. *Chaldean Account of Genesis*. New York: Scribner, Armstrong & Co, 1876.
- Spanuth, Jurgen. *Atlantis: The Mystery Unraveled*. New York: The Citadel Press, 1956.
- Spence, Lewis. *The History of Atlantis*. England: Rider & Co, 2007.

- Steele, David Ramsey. *Atheism Explained From Folly to Philosophy*. Illinois: Open Court Publishing Comp, 2008.
- Tsarion, Michael. *Atlantis, Alien Visitation and Genetic Manipulation*. California: Angels at Work Publishing, 2004.
- Tzamalikos, Panayiotis. *Anaxagoras, Origen, and Neoplatonism : The Legacy of Anaxagoras to Classical and Late Antiquity*. New York: De Gruyter, 2016.
- Zimansky, Paul E. *Ecology And Empire: The Structure of the Urartian State*. Chicago: The Oriental Institute, 1985.